

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 20—K
pol leta 10—
četrt leta 5—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petil-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
Štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petil-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. dvakrat . . . 60
. trikrat . . . 45
za nadaljnja uvrčenja od petil-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Izredne doklade za aktivno učiteljstvo ljudskih in meščanskih šol

je dovolila deželna vlada z razglasom, ki ga priobčuje Ur. l. Izredne doklade znašajo toliko, kakor sedanja draginjska doklada in se bodo izplačevale od 1. majnika do vštetelega 1. oktobra 1919. Učiteljstvu so se torej draginjske doklade dejansko zvišale za 100 odstotkov.

Dotični razglas slove:

Št. 1423.

RAZGLAS POVERJENIŠTVA ZA UK BOGOČASTJE

v sporazumu z ljubljanskim poverjeništvom ministrstva financ glede izrednih dokladov za aktivne učitelje na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji.

Vsem aktivnim učiteljem in učiteljicam na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji, ki prejema draginjske doklade v smislu §§ 1. in 2. naredbi poverjeništvu za uk in bogočastje in za finance z dne 13. decembra 1918, št. 225 Ur. l., se dovoljuje od dne 1. maja do vštetelega 1. oktobra 1919 poleg sedanjih službenih prejemkov izredne doklade, ki znašajo mesečno toliko, kolikor sedanja mesečna draginjska doklada.

Višji šolski svet v Ljubljani izvede izplačevanje.

V Ljubljani, dne 13. maja 1919.

Dr. Verstovšek s. r.

Dr. Šavnik s. r.

Na pragu enakopravnosti.

Iz Belgrada nam poroča naš dopisnik, da je ministrski svet na predlog ministra prosvete Ljube Davidoviča odobril zakonski načrt, ki odpravlja celibat ljudskošolskih učiteljev. — Obenem čujemo zagotovilo, da bo učiteljsko materialno vprašanje v vsej naši državi rešeno po vzorcu učiteljstva v Sloveniji. Učiteljstvo bo uvrščeno v kategorijo B državnih uradnikov, to so uradniki s srednješolsko mature. Vbodoče torej odpade vsaka razlika med učiteljstvom in državnimi uradniki te kategorije in zavlada med vsemi državnimi činovniki popolna enakopravnost. — Kardarski pribori učiteljstvo svobodno vstop na vseučilišče ter dobi zakonito veljavno obvezno posečanje visoke šole, se pomakne materialno stališče učiteljstva v kategorijo A državnih uradnikov, to so uradniki z visokošolsko izobrazbo. — Kakor je iz te-

ga kratkega poročila razvidno, je smotreno, vztrajno in uspešno delo naših organiziranih slovenskih bratov odločilnega pomena za vse učiteljstvo kraljevine SHS.

V informacijo!

Ureditev učiteljskih plač, pokojnin in vdovnin; pritožbe; avanzma; 100% vojnodraginjske doklade.

Iz oddelka za ureditev učiteljskih plač na višjem šolskem svetu nam poročajo:

I. Za vse aktivno učiteljstvo v Sloveniji je na višjem šolskem svetu že dovršena ureditev plač po novi regulaciji, tako da tudi štajersko učiteljstvo prejme nove plače in doplačila za dobo od 1. januarja 1919 izplačane s 1. junijem t. l. — Te dni se razpošljejo okrajnim šol. svetom na Štajerskem novi dekreti za štajersko učiteljstvo.

II. Morebitne pritožbe proti uvrstitvi v plačilni razred in stopnjo naj se vlagajo le uradnim putem in ne naravnost na višji šolski svet.

III. Za ono učiteljstvo, ki se mu je v dekretu priznala pomaknitev v višji plačilni razred že s 1. junijem 1919, naj vložijo šolska vodstva s priložitvijo dotičnega dekreta tozadevna službena poročila okrajnemu šolskemu svetu, ki se mora izjaviti o zadovoljivem službovanju dotičnega učitelja (učiteljice) v smislu § 1., odst. 2. —

IV. Za upokojence, vdove in sirote se je tudi že pričelo z odmerjenjem pokojnine, vdovnine in odpravnine.

V. Vse aktivno učiteljstvo prejme od 1. maja t. l. dalje 100% vojnodraginjske doklade. Goriškemu, koroškemu in štajerskemu učiteljstvu se bo doklada izplačala zaeno s plačo 1. junija, kranjsko učiteljstvo pa prejme doplačilo za maj in junij v prvem tednu junija, ker se je na deželnem knjigovodstvu že nakazala kranjskemu učiteljstvu plača za mesec junij, pa so torej potrebni novi plačilni listi. V tem oziru ni torej potreba vlagati nikakih reklamacij. Goriško in koroško učiteljstvo dobi svoje prejemke v redu, v kolikor so javljeni sedanji naslovi deželnemu knjigovodstvu. Izmed učiteljstva na Štajerskem bo dobil morda še kdo po starem, a naj potrpi, ker so v teku informa-

cije. Ko bodo gotovi novi regulacijski listi, se dotičnikom že tekom meseca junija izplačajo doplačila od 1. januarja 1919 dalje.

Udarec.

Naredbo deželne vlade z dne 5. t. m. št. 413, smo priobčili v zadnji številki. Za danes se nocoj omeji je na opombe k l. poglavju, in sicer k § 1 b.

Učiteljstvo zanteva (prim. § 32. našega načrta sol. zakona!) za vse učiteljstvo naravno stanovanje. Zahteva je gotovo socijalna; temu ne more nihče ugovarjati. Brez strene ne more biti nič, tudi učitelj ne, in kaksne težave so s stanovanji, to ve le tisti, kdor je sam to izkusil. Dobro in primerno stanovanje je polovica stanovske zadovoljnosti brez ozira na zaravne. Deželna vlada je hotela ugoditi tej zantevi že sedaj z naredbo, ces, naj bodo vsi deležni dobrot stanarini! Ker pa ne more dati vsemu učiteljstvu takoj naravnega stanovanja — da bi ga pa vsemu plačala, najbrže nima sredstev — zato je odredila, da se aktivitetne doklade z manjšajo za polovico, tako »prihranjena« druga polovica pa se da kot stanarina učiteljstvu, če nima primernega naravnega stanovanja. Originalna rešitev, da bo volk sit in koza ceja! Ne bi se čudili, če bi bil podpisan pod naredbo kot edini Šusteršič; tako pa je podpisanih 7 mož, ki smo o njih trdno prepričani, da čutijo socialno ter imajo gotovo dobro voljo biti nam pravični. To izrečno naglašamo, da nas ne bi kdo napčno umel.

Neskrbeno aktivitetno doklado mora prejemati vsak, kdor je v aktivni službi. To je vendar bistvo in namen aktivitetne doklade. Te doklade torej ne smemo nikomur krajsati, pač pa gre učiteljstvu poleg aktivitetne doklade naravno stanovanje, oziroma primerna stanarina, ako in in kjer ni naravnega stanovanja. To je pravilno in pravično: če sem aktiven, dobivam aktivitetno doklado; če sem v službi, moram imeti tudi stanovanje, oziroma sredstva, da si stanovanje lahko preskrbim!

Ne bomo razmišljali, kako je moglo priti do take določbe.*) Polašča se nas

*) Bržkone zato, ker tudi državnemu uradniku, ki ima naravno stanovanje, ne izplačujejo cele aktivitetne doklade. — Uredn.

pa trpkost. Danes, ko ima vsak delavec 30—50 K in vsak strokovni delavec anevno 50—80 K — in še ne živi dobro — mra živeti učitelj z dnevno 10—20 K. Kako živi, najbrž ne pomislijo, ker bi nam sicer ne kretili še tega. Če res ne ve vlada, kako živimo, ji povemo še enkrat: stradamo! Stradamo tudi danes, ko je živil že dosti. V času, ko je vse za okroglo 15 krat dražje kot pred vojno, so naši prejemki 3 krat višji. Vsak otrok mora videti, da je naša stiska vkjub novim urejenim placam in vkjub vsem draginjskim dokladami danes silnejša, kot je bila pred vojno. Zakaj? Zato, ker draginja petkrat presega vse naše prejemke. Seveda smo v zadnjih mesecih prenehali obesati svojo bedo na veliki zvon. Upostevali smo izrecne razmere, češ, saj to je samo prehodno — vidimo v bedi tudi nižje državno uradništvo — videli smo vsaj resno in najbojšo voljo nam pomagati — in smo molčali. A sedaj ne moremo več. Udarili so nas za našo skromnost naravnost v obraz. Upamo, da se zavedo krivice ter jo popravijo. § 1. b ne more obveljati, tudi prehodno ne. Če že nimajo sredstev za nas, da bi dali stanarino vsem, ki nimajo primernega stanovanja, naj vsaj ne kričijo še teh, za današnje razmere dovolj skromnih prejemkov. To boli! Srečna država, ki ima dobro šolo; a vedite, da je dobri šoli temelj dobro in zadovoljno učiteljstvo.

Tisti, ki nimajo naravnega stanovanja, nimajo pač nobene koristi od tega, ako skrčijo aktivitetno doklado onim, ki imajo stanovanje. Na ta način ni nikomur nič pomagano, pač pa je en del učiteljstva na gotovih prejemkih oškodovan.

Ker smo že načeli vprašanje stanarini, ter so razmere na kmetih ter v mestih in trgih čisto druge, naj preciziramo § 32. našega načrta sledeče: Na kmetih imej vse učiteljstvo stanu primerno naravno stanovanje, ki obsegaj vsaj eno sobo s pritliklinami. Pri vsaki šoli mora biti tudi vsaj eno kompletno družinsko stanovanje — najmanj 3 sobe s pritliklinami in kosom vrta — ki se odda obenem s podelitvijo učit. službe, kar pa mora biti v razpisu službe naglašeno. — V mestih in trgih prejemaj učiteljstvo, ki nima primernega naravnega stanovanja, stanarino, kakor jo prejema drugo državno uradništvo. — Kot prehodna določba: Vse učiteljstvo, ki

*) Stalno na dekliških zavodih ženskim proslcem, na ostalih zavodih moškimi. — Op. pis.

LISTEK

† Cirili Delejevi.

V pratiki berem črno na belem, da je maj, a v mojem srcu je zima . . .

Od koroške strani sem grmi, kakor bi se podirali gorski velikani od jeze in sramu, videč nezasišano sramoto, kako je elita bivše avstrijske armade zapustila svoje važne postojanke in strahopetno beži po naši dolini, da reši nekaj let svojega omladnega življenja.

Meni se pa zdi, da čujem bobnenje črne grude, ki pada na Tvojo krsto . . .

Kako velika si, Cirila! Nihče ni vedel, da bolehaš že toliko let . . . Kar nenadoma Te vzame noč, in iz ljubljanske bolnišnice pride pismo: »Jutri grem pod nož. Ne bojim se ničesar.« Tako si mogla ravnati le Ti, ki si bila navajena prenašati trpljenje in bolesti in jih mojstrsko skrivati za za-

veso veselega smehljaja. Dobro si varala z njim okolico, mene nisi, ker imam, hvala Bogu, dar, da vidim človeku v dušo.

Veliki pisatelj »življenjepisa idealista«, ki si poznal učiteljsko bedo do zadnje nianse, tako da je starejši moj tovariš, ko je prebral Tvojega otroka »Martina Kačurja«, ves pretašen vzkliknil: »Prečudno je to: Ne poznam Cankarja osebno in mislim sem, da on mene tudi ne, a sedaj me ta strela popiše. Vse se ujema do zadnje pičice, samo ubiti se še moram.« Ti, Ivan Cankar bi nam bil moral še podariti tudi življenjepisa idealne slovenske učiteljice, ki je celo desetletje kakor granit trdim glavam žrtvovala v tako pustem kraju, da pobožni romar takoj dobi 360 dni odpustka, če ga samo za trenutek poseti. Ali bo narod tam gori vedel ceniti Tvoje žrtve?

Cirila, koliko časa je, odkar smo se vračali z odhodnice tovariša Joškota iz Bočene? Nemara, da bi človek v mehki cesti še našel stopinje naših nog! Ko smo zavili v tisto pusto sotesko, se Ti je zaho-

telo ravnine, polja, solca. Škrjančkov in prosila si me, da Ti naj preskrbim službeno razpredelnico.

Prošnja še ni bila napisana za premešitev, in že je nadzornik, tisti nadzornik, ki edini doobra pozna učiteljevo delo, pravično izpolnil razpredelnico. In dušo je premestil v višave, telo pa v najlepšo ravnino na svetu: Vse bogastvo solčnih žarkov, katerih je na mračni osojini Tvoje srce tako pogrešalo, je sedaj razlito nad Teboj, in škrjančkov zbor Ti prepeva . . .

Ko moja otroka dorasteta, poromano tja k Sv. Križu na prekrasno ljubljansko polje in tam jima porečem:

»Tu notri je srce naše blage prijateljice Cirile. V tistih strašnih apokaliptičnih časih, ko po cele tedne ni bilo skorjice kruha pri hiši in je bila stiska tako velika, da ti je človek, kateremu si bil, idealist, brezplačno pet različnih prošenj napisal, z mirnim srcem prodal željnato glavo po kroni, v tistih nepozabnih časih se je to zlato srce dostikrat spomnilo vaju slabot-

nih črvičkov in je preskrbelo mleka, moke in drugih živil.

Otroka, zahvalita se z molitvico!«

Od druge strani nam pišejo o pokojni tovarišici Delejevi:

Dne 8. maja t. l. je popoldne s šolskega poslopja v Novi Štifti nenadoma zaplapolala črna zastava, znak toge in žalosti. Ljudstvo, zapazivši črni prapor, se je začelo izpraševati in ugibati, kaj naj pomeni? A le prekmalu se je razširila pretožna vest, da je neizprosna smrt s svojo trdo koščeno roko nagloma zadušila in uničila še pred kratkim prav veselo in živahno, nam vsem priljubljeno življenje dičue, vedno prijazne in šegave učiteljice Cirile Delejeve. V najlepši in nadebudni mladosti je morala skoraj nenadoma zapustiti ta tožni svet, poln nevhvalečnosti, gorja in krutosti ter se preseliti v lepšo in boljše deželo, kjer ni žalosti, skrbi in grenkih solz.

Cirila Delejeva je bila rojena v divno-krasni Savinjski dolini na Rečici dne 5.